การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านวาวี จังหวัดเชียงราย

The Potential Assessment for Promoting Agro - Tourism at Wawee Village, Chiang Rai Province, Thailand

- นำขวัญ วงศ์ประทุม
  อาจารย์สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
  Numkwan Wongpratum
  Lecturer of Tourism and Hospitality Management, School of Tourism, Chiangrai Rajabhat University, E-mail: numkwan.won@crru.ac.th
- มุกตา นัยวัฒน์
  อาจารย์สาขาการบริหารโรงแรม สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
  Mukta Naiyawat
  Lecturer of Hotel Administration , School of Tourism, Chiangrai Rajabhat University
  E-mail: mukta.nai@crru.ac.th
- ขวัญฤทัย ครองยุติ
  อาจารย์สาขาการจัดการการท่องเที่ยว สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
  Khwanruethai Krongyut
  Lecturer of Tourism Management, School of Tourism, Chiangrai Rajabhat University
  E-mail: khwanruethai.kro@crru.ac.th
- ดวงศิริ ภูมิวิชชุเวช
  อาจารย์สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการ สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
  Duangsiri Poomvichuvech,
  Lecturer of Tourism and Hospitality Management, School of Tourism, Chiangrai Rajabhat University, E-mail: duangsiri.poo@crru.ac.th
- พรรณิภา ซาวคำ
  อาจารย์สาขาการบริหารโรงแรม สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
  Phannipha Saokham
  Lecturer of Hotel Administration , School of Tourism, Chiangrai Rajabhat University.
  E-mail: phannipha.sao@crru.ac.th

♦ บวรพจน์ หิรัณยรัศมีกุล
อาจารย์สาขาการบริหารโรงแรม สำนักวิชาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Bhawornpoj Hiranyarasmeekul
Lecturer of Hotel Administration , School of Tourism, Chiangrai Rajabhat University
E-mail: bhawornpoj.hir@crru.ac.th

Abstract

The Potential Assessment for Promoting Agro-Tourism at Wawee Village,Maesuai District, Chiang Rai Province, Thailand is a survey research which aimed to evaluate the potential management for initiating an agricultural tourism at a Wawee Village in Chiang Rai Province, Thailand. The data were collected by using Evaluation form of agro-tourism management potential, observation forms and semi – structure in-depth interviews with 117 samples whom were Visitors, Government officials, NGOs, travel agencies and the Wawee community representatives that involved in the operation of agricultural tourism.

The research result found that overall the potential of agricultural tourism shown in low level with score of 40.19 that means to be improvement. When considering of each components found that all 4 components have moderated potential. The potential carrying capacity of agricultural attraction is valued score of 14.6. Second is the potential of the management capacity and tourism services with scores of 9.6. The last level is the attractiveness of agricultural tourism with scores of 6.39.

Suggestions based on the study, Wawee Village should be developed and improved agricultural tourism especially clear activities identity and accelerate developing tourism services standards such as accommodations, shops, restaurants, souvenir shops and community tour activities. Moreover, the tourist-guide or interpreters should be preceded immediately to inform and introduce tourist activities effectively.

Keywords: Agro-tourism potential, Wawee Village, Chiang Rai Province

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านวาวี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบประเมิน แบบสังเกต และแบบสอบถามจาก

กลุ่มตัวอย่าง 117 คน ประกอบด้วย นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวหมู่บ้านวาวี เจ้าหน้าที่ของรัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านวาวี และตัวแทนของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านวาวี เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านวาวี และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านวาวี

ผลการศึกษาพบว่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านดอยวาวีโดยรวมมีศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับต่ำ มีค่าคะแนนเท่ากับ 40.19 ควรปรับปรุง ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่าองค์ประกอบในรายประเด็นทั้ง 4 ด้านมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางโดยศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีค่าคะแนน สูงสุดคือ 14.6 รองลงมาได้แก่ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีค่าคะแนน 9.6 และศักยภาพอันดับสุดท้ายได้แก่ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าคะแนน 6.39

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา หมู่บ้านวาวีควรมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความเด่นชัดโดยกำหนดอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้ชัดเจนและเร่งดำเนินการพัฒนาด้านมาตรฐานการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว เช่นที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และกิจกรรมการนำเที่ยวในชุมชน ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือนักสื่อความหมายเพื่อถ่ายทอดข้อมูลการท่องเที่ยวและแนะนำกิจกรรมการท่องเที่ยวให้แก่ผู้มาเยือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ : ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมู่บ้านวาวี จังหวัดเชียงราย

บทนำ

การเกษตรมีความสัมพันธ์กับประเทศไทยทั้งในอดีต ปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตประเทศไทยเคยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ดังนั้นในการดำรงชีพของประชาชนชาวไทยจึงจำเป็นต้องอาศัยและพึ่งพิงการเกษตรเป็นอาชีพหลัก สำหรับประเทศไทย ชาเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของไทยที่ภาครัฐส่งเสริมให้มีการปลูกเพื่อทดแทนพืชเสพติดในแหล่งผลิตทางภาคเหนือโดยสามารถทำรายได้มากกว่าปีละประมาณ 8,000 ล้านบาท โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2554 - 2558) เนื้อที่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเนื้อที่ให้ผลผลิตเพิ่มจาก 126,340 ไร่ ในปี 2554 เป็น 135,437 ไร่ ส่งผลให้ผลผลิตชาในปี 2558 เพิ่มขึ้นจาก 73,320 ตัน ในปี 2554 เป็น 81,127 ตัน โดยมีแหล่งปลูกชาที่สำคัญอยู่ในแถบภูเขาทางภาคเหนือของไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน พันธุ์ที่ปลูกส่วนใหญ่เป็นชาอัสสัม ร้อยละ 87 และชาจีน ร้อยละ 13 ของผลผลิตทั้งหมด ซึ่งจังหวัดเชียงรายมีพื้นที่ในการเพาะปลูกมากที่สุด (Agriculture, 2016) ในปี พ.ศ. 2543 กรมวิชาการเกษตรได้มีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และในปี 2552 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ลงนามความร่วมมือกับกรมวิชาการเกษตร ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการเกษตร เพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืนซึ่งก่อให้เกิด “มิติทางมูลค่า” และ “มิติทางคุณค่า” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ(Veeck et al. 2006) ที่มองการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นรูปแบบกิจกรรมที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว

มายังพื้นที่ทางการเกษตรโดยเฉพาะเพื่อการศึกษาและการพักผ่อนหย่อนใจ ดังนั้นศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวทางเกษตรจึงมีความสำคัญต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวถือเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวสามารถปรับปรุง พัฒนาการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ได้ (Warunee, 2011) ทั้งนี้การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวสามารถแบ่งหลักเกณฑ์ในการพิจารณาได้ 2 ประเด็นคือ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวหรือศักยภาพของตัวแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดใจและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว และความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในการรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งการกำหนดปัจจัยและตัวชี้วัดที่เหมาะสมเพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจะต้องครอบคลุมประเด็นของประเภทหรือรูปแบบการท่องเที่ยวของพื้นที่ให้มากที่สุด (Wiwatchai, 1995) ทั้งนี้ในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีการกำหนดตัวชี้วัดในหลากหลายรูปแบบ ซึ่ง Thammasak (1999), Department of Tourism (2010) และ Department of Agricultural Extension and Thailand Tourism Development Research Institute. (2011) ได้กำหนดองค์ประกอบและตัวชี้วัดในการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรไว้ทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมู่บ้านวาวีเป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลแม่สรวย จังหวัดเชียงรายที่มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิตที่เกี่ยวเนื่องกับการเกษตร โดยเฉพาะการปลูกชา โดยชาวบ้านหมู่บ้านวาวีนิยมปลูกชากันมาก ชาที่พบบนดอยวาวีมีทั้งชาพันธุ์พื้นเมืองสายพันธุ์ "อัสสัม" ชาสายพันธุ์ใต้หวันอย่างชิงชิง เบอร์ 12, 13 และชาอู่หลง ที่มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ เนื่องจากเป็นชาที่ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีในการปลูก นอกจากนี้หมู่บ้านวาวียังเป็นแหล่งปลูกชาอู่หลงแห่งแรกของเมืองไทยราว พ.ศ. 2527 และได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวช่วงฤดูหนาวเป็นประจำทุกปี อย่างไรก็ตามชุมชนยังไม่เคยมีการศึกษาถึงศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการวางแผนในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในครั้งนี้จะสามารถใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาของหมู่บ้านวาวีโดยใช้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในการนำเสนออัตลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านได้ในอนาคต รวมถึงเพื่อสร้างภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการขยายทางการตลาดท่องเที่ยวในอนาคต นอกจากนี้หน่วยงานทางการท่องเที่ยวและชุมชนที่เกี่ยวข้องสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านวาวีในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบยั่งยืน

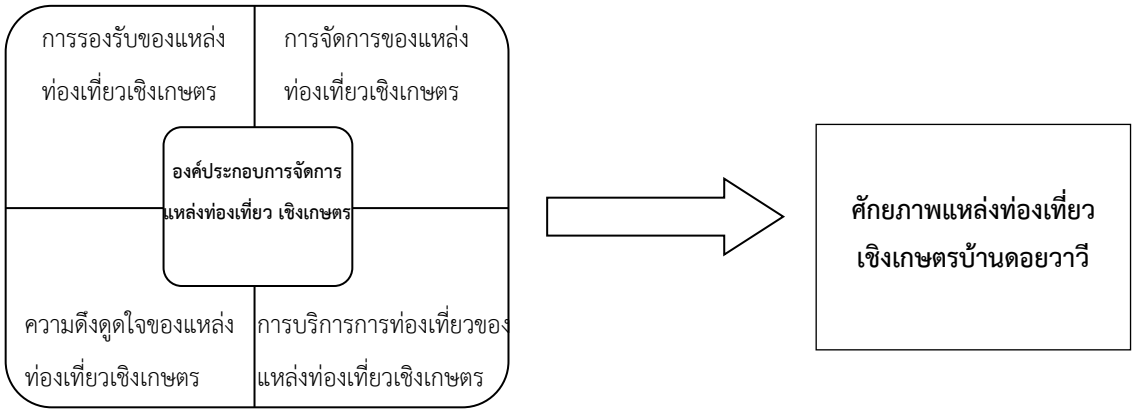
วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านดอยวาวี จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตการวิจัย

ทำการศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของหมู่บ้านวาวี หมู่ที่ 1 ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวบ้านดอยวาวี เจ้าหน้าที่ของรัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านดอยวาวี และตัวแทนของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดอยวาวี ขอบเขตเนื้อหาในการวิจัยใช้แบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ Department of Agricultural Extension and Thailand Tourism Development Research Institute. (2011) มาใช้เป็นกรอบในการศึกษาซึ่งมีองค์ประกอบทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ใช้ระยะเวลาในการศึกษาทั้งสิ้น 6 เดือน

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาโดยประยุกต์ใช้องค์ประกอบการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Department of Agricultural Extension and Thailand Tourism Development Research Institute. (2011) ซึ่งมีองค์ประกอบทั้งสิ้น 4 ด้าน ได้แก่ ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อใช้ในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

นิยามศัพท์

การประเมินศักยภาพ หมายถึง การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านวาวี หมู่ 1 ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ในบริบทของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 ด้าน ได้แก่ การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการเยี่ยมชม การถ่ายภาพ การเพาะปลูก การเก็บเกี่ยว การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การประกอบอาหารและของว่างจากใบชา การศึกษาเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น การเข้าพักในไร่ชา และการซื้อผลิตภัณฑ์จากไร่ที่ดำเนินการโดยคนท้องถิ่นพื้นที่บ้านวาวี หมู่ 1 ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย และบริเวณใกล้เคียง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างเกษตรกรหรือเจ้าของพื้นที่เกษตรกับนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมท่องเที่ยวหลักเกี่ยวข้องกับการเกษตรที่สามารถสร้างดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวและมีความหลากหลายโดยเน้นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้เพิ่มทักษะ เรียนรู้ประสบการณ์ด้านการเกษตร วิธีเกษตร ความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตร ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นการให้การบริการและบริหารจัดการกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการให้บริการที่มีคุณภาพ สร้างความพึงพอใจและความเพลินเพลินในสภาพแวดล้อมธรรมชาติที่สวยงาม และการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน สามารถสร้างจิตสำนักในการอนุรักษ์และเกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้าสู่เกษตรกรหรือชุมชุม ด้วยการซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของชุมชน (Department of Agriculture ,2005 ; King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang , 2001 ; Raynold ,2005)

ทั้งนี้ The Institute of Science and Technology of Thailand (2000) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางการเกษตร ได้แก่ทรัพยากรที่ใช้ในการผลิต ผลิตผลทางการเกษตร ซึ่งรวมถึง แสงแดด ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ และเกิดการจัดการโดยมนุษย์ เพื่อให้เกิดผลผลิตทางการเกษตร เพื่ออุปโภคบริโภคตลาดการท่องเที่ยว และ การบริการการท่องเที่ยว 2) ตลาดการท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะเจาะจง ให้ความสำคัญกับการเที่ยวเฉพาะเรื่อง และ 3) การบริการท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงความเกี่ยวข้องการกับการเกษตรและบริบทในพื้นที่

หลักการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมุ่งเน้นองค์ประกอบพื้นฐาน 3 ประการคือ 1) ด้านคุณภาพประกอบด้วยคุณภาพทรัพยากรท่องเที่ยวและการบริการ คุณภาพของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวควรได้รับ และคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น 2) ด้านการรักษาความยั่งยืนและความต่อเนื่องของทรัพยากรท่องเที่ยว และ 3) ด้านความสมดุลในการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น โดย Kasetsart University (2004) กำหนดองค์ประกอบในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวที่เน้นกระบวนการผลิตและผลผลิตทางการเกษตรรวมทั้งสิ่งแวดล้อมชนบท กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เปิดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในพื้นที่เกษตรและสภาพแวดล้อมชนบท การจัดการผลกระทบทางการท่องเที่ยวโดยจำกัดบริเวณที่เปิดให้นักท่องเที่ยวเที่ยวชมและใช้ประโยชน์และมีเอกสารแผ่นพับแนะนำ

การท่องเที่ยว เน้นการให้ประสบการณ์ตรงที่ประทับใจและการเรียนรู้ถึงคุณค่าของเกษตรกรรมและกระบวนการที่ได้มาซึ่งผลผลิตให้แก่นักท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์และการตลาดที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับของคนในพื้นที่และสามารถเข้าถึงกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้อย่างแท้จริง จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวโดยเน้นความปลอดภัย ความสะอาด และการรักษามาตรฐานการให้บริการตามที่ได้ประชาสัมพันธ์ไว้ และเน้นการรวมกลุ่มและความร่วมมือในชุมชนโดยกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม เพื่อทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและคุณภาพชีวิตที่ดีของสมาชิก

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพ

ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแสดงออกซึ่งความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการพัฒนา หรือปรับปรุงสภาพบริบทโดยรวมของพื้นที่เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมทางการท่องเที่ยวและดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ The Institute of Science and Technology of Thailand (2000) ได้กำหนดองค์ประกอบในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ธรรมชาติ โดยเน้นให้ความสำคัญกับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสามารถพัฒนาหรือสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะเที่ยวชมได้ 2) วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์ ได้แก่การดำรงชีพ วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่สามารถประยุกต์ให้เกิดการบริการการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ 3) กระบวนการผลิตปัจจัยดึงดูดหรือเสน่ห์ของเกษตรกรรม ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน ที่สามารถสร้างให้เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและสร้างกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวในลักษณะการดูงาน ทัศนศึกษา และการฝึกอบรม และ 4) การตลาด โดยเน้นการขายและกระจายผลผลิตการเกษตร เพื่อสร้างรายได้จากการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

ทั้งนี้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวควรให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยพิจารณาถึงขีดความสามารถในการรองรับ 4 ด้านได้แก่ 1) ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติ (Physical carrying capacity) หมายถึง ระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงระดับความอิ่มตัวของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการนักท่องเที่ยวในพื้นที่ 2) ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental carrying capacity) หมายถึง ระดับนักท่องเที่ยวสูงสุดที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศ ได้แก่ระบบนิเวศ คุณภาพน้ำ อากาศ รวมถึงการทิ้งสิ่งปฏิกูลและการกำจัดขยะมูลฝอย 3) ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านสังคม (Social carrying capacity) หมายถึงปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่จะไม่ทำให้ความสนุกสนานและความประทับใจของนักท่องเที่ยวจางหายไปเมื่อมีการขยายตัวของนักท่องเที่ยว รวมถึงระดับสูงสุดที่จะไม่ทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นจนเกิดความไม่พอใจ และ 4) ขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในด้านเศรษฐกิจ (Economic carrying capacity) หมายถึงระดับการพัฒนาที่ระบบเศรษฐกิจดำเนินต่อไปได้อย่างเหมาะสมโดยไม่เกิดปัญหาความขัดแย้งของสมาชิกในสังคม ไม่กระทบต่อการลงทุนและการดำรงชีพของประชากร

นอกจากนี้ Vipa (2008) ได้กำหนดเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่คือการดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ 2) องค์ประกอบด้านการจัดการ คือ ความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการคือการพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรม และ 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับ Department of Tourism (2010) ที่จัดทำเกณฑ์ในการประเมินแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรใน 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ4) ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ต่อมาในปี 2554 กรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทยได้ร่วมกันพัฒนาแบบประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น โดยมี 4 องค์ประกอบคือ 1) ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2)ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และ4) ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Department of Agricultural Extension and Thailand Tourism Development Research Institute, 2011) ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้เกณฑ์ในการประเมินดังกล่าวเนื่องจากมีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ศึกษาที่ส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นดำเนินชีวิตตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสะดวกต่อชุมชนท้องถิ่นในการปรับใช้เพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนต่อไปในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการในการดำเนินการวิจัยโดยผู้วิจัยทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และข้อมูลพื้นฐานบ้านดอยวาวี เพื่อใช้ในการออกแบบเครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบประเมินการท่องเที่ยวเชิงเกษตร แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวบ้านดอยวาวี เจ้าหน้าที่ของรัฐ เอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านดอยวาวี และตัวแทนของชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดอยวาวี โดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 117 คน และทำการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยใช้เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกรมส่งเสริมการเกษตร ร่วมกับสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย (Department of Agricultural Extension and Thailand Tourism Development Research Institute (2011) และทำการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวจำนวน 5 คน จากนั้นนำคะแนนที่ได้จากการประเมินมาหาค่าเฉลี่ยและเทียบเคียงกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่กำหนดไว้

เพื่อเขียนบรรยาย ผลโดยใช้สถิติเชิงพรรณา ทั้งนี้ผู้ศึกษาแบ่งองค์ประกอบในการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 4 องค์ประกอบ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรบ้านดอยวาวี

องค์ประกอบ	เกณฑ์การประเมิน
1. ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
1.1 มีที่พัก(บ้าน เต็นท์/สถานที่ต้อนรับ) เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	1 = มี, 0 = ไม่มี
1.2 มีห้องน้ำที่อนุญาตให้ใช้ (ห้องน้ำสาธารณะ/ห้องน้ำชาวบ้าน) เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	2 = มี 4 ห้อง, 1 = มีน้อยกว่า 4 ห้อง, 0 = ไม่มี
1.3 มีจุดบริการอาหาร (ร้านอาหาร จุดซื้อขายอาหาร จุดบริการจัดหาอาหารบริการนักท่องเที่ยว) เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	2 = มีมากกว่า 2 แห่ง, 1 = มี 1-2 แห่ง, 0 = ไม่มี
1.4 มีที่จอดรถเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	1 = มี, 0 = ไม่มี
1.5 มีจุดแวะซื้อสินค้าเกษตร/ศูนย์รวมสินค้าการเกษตร กระจายอยู่ตามบริเวณสำคัญภายในแหล่งท่องเที่ยว	2 = มีมากกว่า 2 แห่ง, 1 = มี 1-2 แห่ง, 0 = ไม่มี
1.6 มีสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะสำหรับผู้พิการ	2 = มีมากกว่า 1 ชนิด, 1 = มี 1 ชนิด, 0 = ไม่มี
1.7 มีระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา รองรับความต้องการ	1 = มี, 0 = ไม่มี
1.8 มีป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายตามบริเวณที่สำคัญ	1 = มี, 0 = ไม่มี
1.9 มีจุดบริการการเดินทาง (ทางบกและทางน้ำ) ตั้งอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว	2 = ไม่เกิน 5 กม, 1 = ระหว่าง 6-10 กม, 0 =มากกว่า 10 กม.
1.10 สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม	1 = มี, 0 = ไม่มี
1.11 มีถนนหนทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก	1 = มี, 0 = ไม่มี
1.12 กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม	1 = มี, 0 = ไม่มี
1.13 กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงลบต่อวัฒนธรรม	1 = มี, 0 = ไม่มี
1.14 กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงลบต่อสังคม	1 = มี, 0 = ไม่มี
1.15 กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ	1 = มี, 0 = ไม่มี
2. ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
2.1 มีสื่อหลากหลายประเภทสำหรับให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และวีดีทัศน์ เป็นต้น	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
2.2 มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวจากอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น มาตรการอพยพ, เส้นทางหนีไฟ เป็นต้น	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
2.3 มีการแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวชัดเจน	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ

2.4 มีความพร้อมของบุคลากรในแหล่งท่องเที่ยวที่ปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ตลอดจนมีความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินตลอดเวลา	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
2.5 มีการรวมกลุ่มหรือคณะกรรมการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
2.6 มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
2.7 มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
2.8 มีการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในท้องถิ่น	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
2.9 มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
2.10 มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	3 = ศักยภาพการจัดการสูง, 2 = ปานกลาง, 1 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
2.11 มีการนำเสนอราคาสำหรับการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใสและยุติธรรม	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
2.12 มีช่องทางการจัดจำหน่ายโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ การขายตรง, การขายผ่านอินเตอร์เน็ท เป็นต้น	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
2.13 มีการส่งเสริมการขายในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การโฆษณา, การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
2.14 มีการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดกับภาคีอื่น	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
2.15 มีการจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวสำเร็จรูป(แพคเกจ ทัวร์)	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
2.16 มีการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยว	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
2.17 มีการสำรวจ หรือวิจัย หรือมีข้อมูลการตลาดการท่องเที่ยว	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
2.18 มีการกำหนดจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
2.19 มีการพัฒนากระบวนการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
2.20 มีการดำเนินการด้านการตลาดโดยไม่เน้นผลกำไรเป็นหลัก	1 = มีคุณสมบัติ, 0 = ไม่มีคุณสมบัติ
3. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
3.1 แหล่งท่องเที่ยวมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์	2 = ศักยภาพการจัดการสูง, 1.33 = ปานกลาง, 0.66 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
3.2 แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจด้านพืชพันธุ์และ/หรือสัตว์ที่พบเจอในแหล่ง	2 = ศักยภาพการจัดการสูง, 1.33 = ปานกลาง, 0.66 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
3.3 แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพโดยรอบที่สวยงาม	2 = ศักยภาพการจัดการสูง, 1.33 = ปานกลาง, 0.66 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ

3.4 แหล่งท่องเที่ยวมีวิถีชีวิตเกษตรที่น่าสนใจ	2 = ศักยภาพการจัดการสูง, 1.33 = ปานกลาง, 0.66 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
3.5 มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในแหล่งท่องเที่ยว	2 = ศักยภาพการจัดการสูง, 1.33 = ปานกลาง, 0.66 = ต่ำ, 0 = ไม่มีศักยภาพ
4. ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	
4.1 การบริการนักท่องเที่ยว	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ
4.2 ทัศนคติการให้บริการ	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ
4.3 การสื่อสารกับนักท่องเที่ยว	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ
4.4 ความรู้และทักษะของผู้ให้บริการข้อมูล	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ
4.5 ความสุภาพ ความมีน้ำใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ
4.6 การสร้างความน่าเชื่อถือของแหล่งท่องเที่ยว	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ
4.7 ความเสมอภาคในการให้บริการ	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ
4.8 กระบวนการให้บริการมีลำดับขั้นตอน	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ
4.9 เทคนิคการให้บริการเพื่อสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ
4.10 ความเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยว และตอบสนองอย่างทันท่วงที	2 = ศักยภาพสูง, 1 = ปานกลาง, 0 = ต่ำ

โดยแบ่งระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- ศักยภาพระดับดีเยี่ยม ค่าคะแนน 81 - 100 คะแนน
- ศักยภาพระดับดีมาก ค่าคะแนน 71 - 80 คะแนน
- ศักยภาพระดับดี ค่าคะแนน 61 - 70 คะแนน
- ศักยภาพระดับปานกลาง ค่าคะแนน 51 - 60 คะแนน
- ศักยภาพระดับควรปรับปรุง ค่าคะแนน 0 - 50 คะแนน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาและประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของบ้านดอยวาวี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล จากการสัมภาษณ์และการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหมู่บ้านดอยวาวี เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหมู่บ้านวาวีโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งจากการประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยพิจารณาองค์ประกอบทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Department of Agricultural Extension and Thailand Tourism Development Research Institute (2011) พบว่าโดยรวมหมู่บ้านวาวีมีศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่าคะแนนเท่ากับ 40.19 ทั้งนี้ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าคะแนนสูงเป็นอันดับหนึ่งคือ

14.6 รองลงมาได้แก่ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีค่าคะแนน 9.6 ส่วนศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีค่าคะแนนต่ำสุดคือ 6.39 แต่จากการประเมินศักยภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้ง 4 องค์ประกอบพบว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด

ตารางที่ 2 ภาพรวมของศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนบ้านดอยวาวี

ดัชนี	ค่าคะแนน	ศักยภาพ
1. ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	14.60	ปานกลาง
2. ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	9.60	ปานกลาง
3. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	6.39	ปานกลาง
4. ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	9.60	ปานกลาง
รวมทั้งสิ้น	40.19	ต่ำ

นอกจากนี้หากพิจารณาในรายองค์ประกอบพบว่า ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในระดับปานกลางด้วยคะแนน 14.60 ทั้งนี้เนื่องจากหมู่บ้านวาวีมีบริการที่พักไว้รองรับนักท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบของบ้านพักแบบรีสอร์ท เต้นท์พักแรม สถานที่ต้อนรับเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว และ มีจุดบริการอาหาร (ร้านอาหาร จุดซื้อขายอาหาร จุดบริการจัดหาอาหารไว้บริการสำหรับนักท่องเที่ยว) เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังมีที่จอดรถเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเพราะโดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวจะขับขี่ยานพาหนะมาด้วยตนเอง ทั้งนี้เนื่องจากการเข้าถึงที่สะดวกด้วยถนนลาดยางและคอนกรีตตลอดเส้นทาง แต่ในทางกลับกันกับพบว่าศักยภาพในการรองรับแหล่งท่องเที่ยวยังขาดในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะสำหรับผู้พิการ จุดบริการการเดินทางตั้งอยู่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ดัชนี	ผลการประเมิน ระดับศักยภาพการรองรับ
1) มีที่พัก(บ้าน เต็นท์/สถานที่ต้อนรับ) เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	1.8
2) มีห้องน้ำที่อนุญาตให้ใช้ (ห้องน้ำสาธารณะ/ห้องน้ำชาวบ้าน) เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	1.0
3) มีจุดบริการอาหาร (ร้านอาหาร จุดซื้อขายอาหาร จุดบริการจัดหาอาหารบริการนักท่องเที่ยว) เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	1.8
4) มีที่จอดรถเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว	1.4
5) มีจุดแวะซื้อสินค้าเกษตร/ศูนย์รวมสินค้าการเกษตร กระจายอยู่ตามบริเวณสำคัญภายในแหล่งท่องเที่ยว	1.0
6) มีสิ่งอำนวยความสะดวกเฉพาะสำหรับผู้พิการ	0.0

ดัชนี	ผลการประเมิน ระดับศักยภาพการรองรับ
7) มีระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา รองรับความต้องการ	1.6
8) มีป้ายบอกทาง และป้ายสื่อความหมายตามบริเวณที่สำคัญ	1.0
9) มีจุดบริการการเดินทาง (ทางบกและทางน้ำ) ตั้งอยู่ไม่ไกลจากแหล่งท่องเที่ยว	0.4
10) สามารถรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม	1.4
11) มีถนนหนทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่สะดวก	0.8
12) กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อม	0.6
13) กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงลบต่อวัฒนธรรม	0.6
14) กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงลบต่อสังคม	0.6
15) กิจกรรมการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ	0.6
คะแนนรวมองค์ประกอบที่ 1	14.60

สำหรับองค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่ามีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยคะแนน 9.6 ทั้งนี้เนื่องจากในมิติด้านการเป็นเจ้าบ้าน มีการรวมกลุ่มหรือคณะกรรมการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวและมีการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในท้องถิ่น มีศักยภาพมากที่สุดในทางกลับกันสื่อที่ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวมีปริมาณน้อยที่สุดและไม่หลากหลายคือมีเพียงป้ายโฆษณา และแผ่นพับที่แสดงถึงการเป็นเจ้าบ้านเท่านั้น ส่วนมิติทางด้านการตลาดพบว่า มีการนำเสนอราคาสำหรับการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใสและยุติธรรม จึงทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในช่วงฤดูหนาวของทุกปีจึงทำให้มีศักยภาพมากที่สุด แต่ในทางกลับกันกับพบว่าช่องทางการจัดจำหน่ายโปรแกรมการท่องเที่ยวไม่หลากหลาย ขาดการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยว การสำรวจหรือวิจัย หรือมีข้อมูลการตลาดการท่องเที่ยว ขาดกระบวนการการพัฒนาการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ และมีการดำเนินการด้านการตลาดเพื่อหวังผลกำไรเป็นหลัก

ตารางที่ 4 ผลการประเมินศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ดัชนี	ผลการประเมิน ระดับศักยภาพการรองรับ
มิติด้านการเป็นเจ้าบ้าน	
1)มีสื่อหลากหลายประเภทสำหรับให้ข้อมูลกับนักท่องเที่ยว เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ นิทรรศการ และวีดีทัศน์ เป็นต้น	0.4
2) มีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวจากอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยว เช่น มาตรการอพยพ, เส้นทางหนีไฟ เป็นต้น	0.8
3) มีการแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยวชัดเจน	0.8
4) มีความพร้อมของบุคลากรแหล่งท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามมาตรการรักษาความปลอดภัยอย่างเคร่งครัด ตลอดจนมีความพร้อมในการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉินตลอดเวลา	0.8

ดัชนี	ผลการประเมิน ระดับศักยภาพการรองรับ
5) มีการรวมกลุ่มหรือคณะกรรมการโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว	1.2
6) มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยชุมชน	0.8
7) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว	0.8
8) มีการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในท้องถิ่น	1.2
9) มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	0.6
10) มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ	0.8
คะแนนรวมองค์ประกอบที่ 2 (มิติด้านการเป็นเจ้าบ้าน)	8.2
มิติด้านการตลาด	
1) มีการนำเสนอราคาสำหรับการท่องเที่ยวอย่างโปร่งใสและยุติธรรม	0.6
2) มีช่องทางการจัดจำหน่ายโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย อาทิ การขายตรง, การขายผ่านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น	0
3) มีการส่งเสริมการขายในรูปแบบที่หลากหลาย อาทิ การโฆษณา, การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น	
4) มีการสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด กับภาคีอื่น	0.2
5) มีการจัดทำโปรแกรมท่องเที่ยวสำเร็จรูป(แพคเกจ ทัวร์)	0.2
6) มีการวางแผนการตลาดการท่องเที่ยว	0
7) มีการสำรวจ หรือวิจัย หรือมีข้อมูลการตลาดการท่องเที่ยว	0
8) มีการกำหนดจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	0.4
9) มีการพัฒนากระบวนการให้บริการอย่างสม่ำเสมอ	0
10) มีการดำเนินการด้านการตลาดโดยไม่เน้นผลกำไรเป็นหลัก	0
คะแนนรวมองค์ประกอบที่ 2 (มิติด้านการตลาด)	1.4
คะแนนรวมองค์ประกอบที่ 2	9.6

สำหรับองค์ประกอบที่ 3 ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยคะแนน 6.39 เนื่องจากมีความโดดเด่นในเรื่องของต้นชาอัสสัมที่มีอายุมากกว่า 700 - 1,000 ปี ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติซึ่งหาพบยากในประเทศไทย รวมทั้งการเพาะปลูกชาอัสสัมไม่ได้ใช้ปุ๋ยเคมีในการปลูกจึงถือเป็นเอกลักษณ์ทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่ ในทุกปีทางหมู่บ้านจะจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เช่น เทศกาลชิมชาวาวี ที่แสดงถึงวิธีการเก็บชา การชิมชา และการสาธิตการแปรรูปผลิตภัณฑ์ชา รวมทั้งการเที่ยวชมสวนชาและการชมวิวทิวทัศน์ในบริเวณใกล้เคียง แต่กลับพบว่าทางหมู่บ้านควรมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อเพิ่มระยะเวลาในการท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้น และเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวในมุมต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ดัชนี	ผลการประเมิน ระดับศักยภาพการรองรับ
1) แหล่งท่องเที่ยวมีระบบนิเวศที่สมบูรณ์	1.73
2) แหล่งท่องเที่ยวมีความน่าสนใจด้านพืชพันธุ์และ/หรือสัตว์ที่พบเจอในแหล่ง	1.20
3) แหล่งท่องเที่ยวมีทัศนียภาพโดยรอบที่สวยงาม	1.33
4) แหล่งท่องเที่ยวมีวิถีชีวิตเกษตรที่น่าสนใจ	1.20
5) มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจภายในแหล่งท่องเที่ยว	0.93
คะแนนรวมองค์ประกอบที่ 3	6.39

สำหรับองค์ประกอบที่ 4 ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ด้วยคะแนน 9.6 เนื่องจากชุมชนยังขาดจุดให้บริการและการบริการนักท่องเที่ยวที่จำเป็น เช่น มัคคุเทศก์หรือผู้สื่อความหมาย ระยะเวลาในการเปิดให้บริการของร้านอาหาร ที่พักที่ได้มาตรฐาน ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนามาตรฐานในการให้บริการทางด้านการท่องเที่ยวให้แก่ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง และการนำเที่ยวให้สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมิน ศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ดัชนี	ผลการประเมิน ระดับศักยภาพการรองรับ
1) การบริการนักท่องเที่ยว	0.4
2) ทัศนคติการให้บริการ	0.8
3) การสื่อสารกับนักท่องเที่ยว	0.8
4) ความรู้และทักษะของผู้ให้บริการข้อมูล	0.8
5) ความสุภาพ ความมีน้ำใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	1.2
6) การสร้างความน่าเชื่อถือของแหล่งท่องเที่ยว	0.8
7) ความเสมอภาคในการให้บริการ	1
8) กระบวนการให้บริการมีลำดับขั้นตอน	0.4
9) เทคนิคการให้บริการเพื่อสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว	0.8
10) ความเข้าใจความต้องการของนักท่องเที่ยว และตอบสนองอย่างทันท่วงที	1
คะแนนรวมองค์ประกอบที่ 4	9.6

อภิปรายผล

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวบ้านดอยวาวีอยู่ในระดับที่ควรปรับปรุง โดยมีค่าคะแนนรวม 40.19 เนื่องจากศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวมีเพียงกิจกรรมเดียวคือ

เทศกาลชิมชาวาวี ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อดึงดูดความสนใจแก่นักท่องเที่ยว จากความโดดเด่นในเรื่องของความมีชื่อเสียงของต้นกำเนิดชาอัสสัมอายุยืนยาวที่สุดในประเทศไทย ซึ่งควรได้รับการพัฒนาเป็นอัตลักษณ์และจุดเด่นในการเสริมสร้างกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในพื้นที่ ศักยภาพด้านการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชุมชนควรได้รับการพัฒนาด้านการตลาดและการสื่อสารทางการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์และเข้าถึงกลุ่มตลาดให้ได้มากยิ่งขึ้น การพัฒนาศักยภาพการบริการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังขาดประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวในด้านการเดินทางเข้าถึงพื้นที่ที่ประกอบกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย แผนที่การท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือนักสื่อความหมายเพื่อถ่ายทอดข้อมูลการท่องเที่ยวและแนะนำกิจกรรมการท่องเที่ยวให้แก่ผู้มาเยือน ดังนั้นชุมชนควรมีการพัฒนาด้านมาตรฐานการให้บริการการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว เช่นที่พัก ร้านค้า ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และกิจกรรมต่าง ๆ ในการท่องเที่ยวชุมชนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เป็นต้น สอดคล้องกับความคิดเห็นของ Department of Agriculture (2005) และThe Institute of Science and Technology of Thailand (2000) ที่ได้อธิบายถึงกิจกรรมการท่องเที่ยวหลักควรเกี่ยวข้องกับการเกษตรเพื่อที่จะสามารถดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งควรมีการให้การบริการและบริหารจัดการกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวควบคู่ไปกับการให้บริการที่มีคุณภาพ ซึ่ง Warunee (2011) และ Nattaya (2004) ได้มีความคิดเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการพัฒนาการตลาดในรูปแบบที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว และในด้านของการบริการการท่องเที่ยว โดย The Institute of Science and Technology of Thailand (2000) เสนอให้มุ่งเน้นตลาดการท่องเที่ยวที่มีความเฉพาะเจาะจง และให้ความสำคัญกับการเที่ยวเฉพาะเรื่อง จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในครั้งนี้ควรร่วมกันวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนให้ครบทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านคุณภาพประกอบด้วยคุณภาพทรัพยากรท่องเที่ยวและบริการ คุณภาพของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวควรได้รับ และคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น 2)ด้านการรักษาความยั่งยืนและความต่อเนื่องของทรัพยากรท่องเที่ยว และสุดท้ายคือการรักษาความสมดุลในการมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ชุมชนในพื้นที่ดอยวาวีควรมีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการภายในพื้นที่ ทั้งในเรื่องของการบริการการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพและสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยวผ่านการให้บริการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และควรพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เช่น กิจกรรมเก็บยอดชาในยามเช้า กิจกรรมเรียนรู้การแปรรูปชา กิจกรรมการประกอบอาหารด้วยใบชา เป็นต้น

นอกจากนี้ควรมีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบของการใช้คนและไม่ใช้คนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่ดีกลับไป

2. ชุมชนในพื้นที่ดอยวาวีควรดำเนินการร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนในท้องถิ่นทำการวิเคราะห์การตลาดเพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจนและจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดร่วมกับจังหวัดเพื่อกระตุ้นจำนวนนักท่องเที่ยว

3. หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการบริการที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำการศึกษาเพื่อกำหนดอัตลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนเพื่อสร้างเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยว และโปรแกรมการสื่อความหมายที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของพื้นที่

2. ควรมีการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการเพิ่มมูลค่าสินค้า ผลิตภัณฑ์ และการบริการภายในพื้นที่เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันกับแหล่งท่องเที่ยวในระดับจังหวัดและภูมิภาค

References

Boonpakak, Wiwatchai (1995). *How is the important of potential for tourism destination?* Travel Booklet 8 (April - June 1995): 42 - 45

Chaisiri, Yupaporn (2006). *Participation of farmers in agricultural tourism development in Sai Noi Sub-district.Sai Noi District, Nonthaburi Province,* Chiang Mai: Chiang Mai University.

Department of Agricultural Extension and Thailand Tourism Development Research Institute. (2011). *Evaluation of the potential of agricultural tourism based on Sufficiency Economy.* (online). Source : www.cdoae.doae.go.th/53/tong-teew/แบบประเมินศักยภาพฯ.doc.

Department of Agriculture. (2005). *Agro-tourism: agro-tourism: Strengthen Wealth to the farmers.* Farmer Development Office (Thailand).

Department of Agriculture. (2016). *Tea Strategy 2017 - 2021* (online). Source : *http://www.doa.go.th/hort/images/BOOK/tea-strage.pdf.*

Department of Tourism, (2010). *A Handbook of assessing the quality standard of the agricultural tourism destination.* Bangkok: The War Veterans Organization of Thailand under Royal Patronage of His Majesty the King.

Gatsa-ard, Warunee (2011). *Potential Assessment of Agro-Tourism in Thawi Watthana District, Bangkok Metropolis.* Bangkok: Faculty of Graduate Studies Mahidol University.

Kasetsart University (2004). *The project of agricultural tourism development and Lam Nam Noy lifestyle.* The final report (Thailand).

King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang 2001. *Agro tourism* [online] Source: http: //www.kmitl.ac.th/agritech/nutthakorn/04090035_2202/multiweb/ agrotour/prapeat.htm

Reynolds, K.A. (2005) *Comsumer demand for agricultural and on-farm nature tourism.* Califonia : University of California.

Rojanasin, Thammasak (1999). *Summary of Northern Tourism Development Seminar* (Compressed copy)

Sriratu, Vipa (2008). *Ecotourism Potential in Khao Kho, Phetchabun.* Bangkok: Graduate School Srinakharinwirot University.

Thanyaponkiet, Nattaya (2004). *The potential evaluation of agricultural tourism in Wang Nam Khiao District, Nakhon Ratchasima Province***.** Bangkok: Kasetsart University.

The Institute of Science and Technology of Thailand (2000). *A study to determine guidelines for the development and management of agricultural tourism***.** Bangkok: Academic Service Center. The Institute of Science and Technology of Thailand.

Veeck,G.Che,D. and Weeck,A . (2006). *America's Changing Farmscape: A Study of Agricultural Tourism in Michigan*. *Professional Geographer, Vol.58*, 3.

Numkwan wongpatum, M.A. (Tourism Industry Management)
Lecturer of Tourism and Hospitality Management, School of Tourism
Chiang Rai Rajabhat University.

Mukta Naiyawat, MBA (Hospitality and Tourism Marketing)
Lecturer of Hotel Administration, School of Tourism,
Chiang Rai Rajabhat University.

Khwanruethai Krongyut, M.S. (Parks, Recreation, and Tourism)
Lecturer of Tourism Management, School of Tourism
Chiang Rai Rajabhat University.

Duangsiri Poomvichchuvech, M.A. (Tourism Industry Management)
Lecturer of Tourism and Hospitality Management, School of Tourism
Chiang Rai Rajabhat University.

Phannipha Saokam, M.B.A. (Hotel and Restaurant Management)
Lecturer of Hotel Administration, School of Tourism
Chiang Rai Rajabhat University.

Bhawornpoj Hiranyarasmeekul, M.A. (Tourism and Hotel Management)
Lecturer of Hotel Administration, School of Tourism
Chiang Rai Rajabhat University.